

Hoe kan
EntreComp het
ondernemerschap
van vrouwen
ondersteunen?

EntreComp
360

Wat zit er in?

Vrouwenondernemerschap en EntreComp

Hoe EntreComp kan ondersteunen

Voorbeelden: EntreComp aan het werk

Andere voorbeelden van activiteiten
en projecten

Gemaakt in het kader van het project
EntreComp 360, gecoördineerd door
Haskoli Island, gesteund door de Europese
Unie. <https://entrecomp360.eu>

Met bijdragen van Democracy and Human
Rights Education in Europe, Haskoli Island,
Bantani Education, Consorzio Materahub
Industrie Culturali e Creative, Innogate to
Europe SL, The Women's Organisation Ltd
(UK), en Not a Bad Idea Ltd.

Hoofdredacteur: Lisa Mc Mullan
([The Women's Organisation](#)), Candice
Astorino ([Bantani Education](#))

Redacteur van de EntreComp 360 gidsen:
Nils-Eyk Zimmermann ([DARE-network](#)),
Reykjavik/Liverpool 2022

De in dit document geuite meningen vallen
uitsluitend onder de verantwoordelijkheid
van de auteurs en geven niet noodzakelijk
het officiële standpunt van de Europese
Commissie weer.

Mede gefinancierd door
programma Erasmus+
van de Europese Unie

Ondernemerschap voor vrouwen en EntreComp

INLEIDING

Deze gids is opgesteld in het kader van het EntreComp Erasmus+ 360-project (2019-2022).

Het bouwt voort op de begeleidende documenten die verdere richtsnoeren en informatie geven over hoe EntreComp, en competentiekaders in het algemeen, het niet-formele leren en de empowerment van jongeren kunnen ondersteunen, en hoe EntreComp de beoordeling en of erkenning in het formele en niet-formele leren in het entrepreneurshiponderwijs kan ondersteunen.

 <https://entrecomp360.eu/> & <https://entrecomp.com/>

CONTEXT

Onderzoek dat onlangs is gepubliceerd in het "Entrepreneurship Policies through a Gender Lens Report" van de OESO¹ (2021) wijst op hardnekkige verschillen tussen mannen en vrouwen op het gebied van ondernemerschap, waarbij vrouwen minder vaak ondernemer zijn dan mannen, en over het algemeen minder betrokken zijn bij ondernemerschap dan mannen. Als voorbeeld hebben vrouwen in OESO-landen² een veel kleinere kans dan mannen om aan de start van een bedrijf te werken. Deze kloof varieert sterk van land tot land, maar er is geen OESO-land waar vrouwen actiever zijn dan mannen bij het oprichten van een bedrijf.

Voorts heeft het GEM Covid Impact Report³ (2020) vastgesteld dat de ondernemersactiviteit in Centraal- en Oost-Azië en in Midden- en Oost-Afrikaanse economieën even groot, zo niet groter is onder vrouwen dan onder mannen, maar dat Europa nog achterblijft.

15,5% van de ondernemers in Europa is vrouw (Startup Heatmap⁴ 2020) en vrouwelijke ondernemers ontvangen een fractie van de durfkapitaal financiering (VC) in veel investeringen in het algemeen. Als voorbeeld namen in de agrovoeidingstechnologiesector in 2018 alleen door vrouwen opgerichte bedrijven

---

1 OECD (2021), Entrepreneurship Policies through a Gender Lens, OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/71c8f9c9-en>

2 <https://www.oecd.org/about/members-and-partners/>

3 Ionescu-Somer, A.; Tarnawa, A. (2020). [Diagnosing COVID-19 Impacts on Entrepreneurship. Exploring policy remedies for recovery](#). Global Entrepreneurship Research Association, London Business School, London.

4 Startup Heatmap (2020). [Report on Women Entrepreneurs in Europe](#). November 4, 2020.

slechts 7% van alle transactieactiviteiten en 3% van de financiering voor hun rekening, ondanks de aanhoudende inspanningen om vooroordelen te verminderen en gelijkheid te bevorderen (EIT Food Gender Bias Report 2021)⁵.

In 2020 haalden in alle sectoren uitsluitend door vrouwen opgerichte bedrijven slechts 2,2% van het totale kapitaal dat in Europa in door durfkapitaal ondersteunde startende ondernemingen werd geïnvesteerd (12,5% met ten minste één vrouwelijke oprichter). Mannelijke ondernemers hebben ook aanzienlijk meer kans om risicokapitaal te krijgen dan vrouwen, waarbij uit onderzoek in het VK blijkt dat de kans 86% groter is.

De genderkloof – gemeten naar het aandeel van vrouwen en mannen die zelfstandig ondernemer zijn – was tussen 2000 en 2019 kleiner geworden in 25 van de 31 OESO-landen waarvoor gegevens beschikbaar zijn (en die een periode vóór het uitbreken van de COVID-19-pandemie bestrijken). De combinatie van ondernemingen in handen van vrouwen die meer kans lopen negatief te worden beïnvloed door de pandemie, samen met de ongelijke toegang tot COVID-19-steunmaatregelen, vergroot echter het gevaar dat de pandemie veel van de vooruitgang die de laatste jaren is geboekt bij het versterken van het ondernemerschap van vrouwen, tenietdoet.

Deze genderkloven worden veroorzaakt door vele onderling samenhangende factoren, en de verklaringen voor deze kloven zijn niet eenduidig. Sommige van de verschillen zijn te wijten aan institutionele belemmeringen die vrouwen in hun ondernemerschap beperken, gaande van fiscale beleidsmaatregelen die de arbeidsmarktparticipatie en het ondernemerschap ontmoedigen, tot negatieve sociale attitudes ten aanzien van het ondernemerschap van vrouwen. Er zijn ook markttekortkomingen, met name op de financiële markten, die het voor vrouwen moeilijker maken om toegang te krijgen tot de financiering die nodig is om succesvol te zijn bij het oprichten van een bedrijf en zelfstandig ondernemerschap.

Op basis van de Global Entrepreneurship Monitor (GEM)⁶ hun onderzoek blijkt dat een grotere participatie van vrouwen in het ondernemerschap een impuls geeft aan de economie in haar geheel, duizenden nieuwe bedrijven creëert, en de werkgelegenheid en de inkomens aanzienlijk doet toenemen. De goedkeuring van beleidsmaatregelen en de toepassing van praktijken die vrouwen helpen de belemmeringen/het falen van de markt aan te pakken, zouden aanzienlijk bijdragen tot de Europese economie. Het zou ook een aanzienlijke hoeveelheid duurzame werkgelegenheid scheppen.

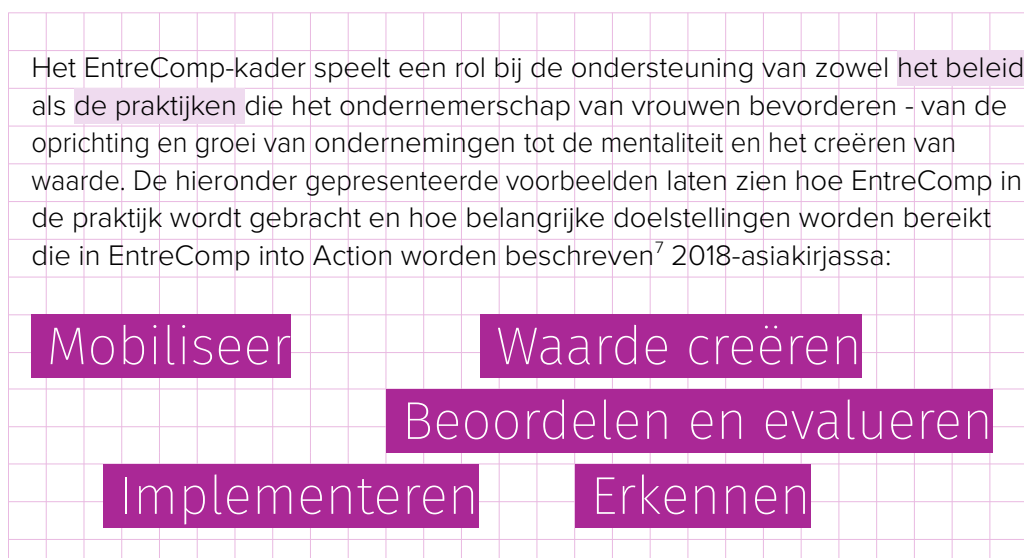
De noodzaak om meer bekendheid te geven aan beleidsmaatregelen en benaderingen die vrouwelijke ondernemers binnen ondernemerschapsecosystemen ondersteunen, wordt dan ook algemeen erkend. Deze gids geeft enkele voorbeelden van projecten en activiteiten die de positie van vrouwen in het ondernemerschap trachten te verbeteren.

---

5 EIT Food iVZW (2020). [Female agrifood tech entrepreneurs: Exploring barriers women face as founders and CEOs, and EIT Food's commitment to advance gender equity](#). Leuven.

6 Ionescu-Somer & Tarnawa (2020)

Hoe EntreComp kan ondersteunen

MOBILISEER.....

Dit betreft belangstelling wekken voor ondernemerschap en aanzetten tot leren als ondernemer, een gemeenschappelijke visie en taal voor de actoren creëren, en partnerschappen in het plaatselijke ecosysteem op gang brengen.

- Zo heeft The Women's Organisation (UK) EntreComp gebruikt om haar aanbod aan leer- en ondernemersondersteuning in de openbare sector te beschrijven en te onderbouwen, en zo een gemeenschappelijke taal te creëren voor de belanghebbenden bij het bevorderen, onderzoeken, ontwerpen, en uitvoeren van initiatieven voor de ontwikkeling van ondernemingen.

De ruimere voordelen van EntreComp als gemeenschappelijke taal en gemeenschappelijk begrip voor verschillende groepen belanghebbenden werden ook vermeld in EntreComp at Work⁸ en 2019. Het is bijzonder relevant voor vrouwelijk ondernemerschap gezien het typische en historische gebruik van de beschrijving van de "mannelijke held" als ondernemer. In een recent overzicht van de stand van de techniek (State of the Art, SOTA)⁹ werd vastgesteld hoe krachtig taalgebruik is bij het beschrijven van ondernemers en

7 Mccallum, E., Weicht, R., McMullan, L. and Price, A., EntreComp into Action - Get inspired, make it happen: A user guide to the European Entrepreneurship Competence Framework, Bacigalupo, M. and O'keeffe, W. editor(s), EUR 29105 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018, ISBN 978-92-79-79360-8, <https://doi.org/10.2760/574864>, JRC109128.

8 Mccallum, E., McMullan, L., Weicht, R. and Kluzer, S., EntreComp at Work., Bacigalupo, M. editor(s), EUR 30228 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-19002-8, <https://doi.org/10.2760/673856> JRC120486.

9 [Is Time Up for The Hero Male Entrepreneur? A Review of Enterprise Discourse and its Effects](#), Enterprise Research Centre SOTA Review No 34, 2020

hoe het attitudes en acties kan beïnvloeden, invloed op de manier waarop mensen zichzelf zien en de perceptie van de relevantie van ondernemerschapsprogramma's en het -beleid voor hen. Het overzicht levert hiervoor bewijzen in onderzoek en onderwijs op het gebied van ondernemerschap, in de media, en in beleidsdocumenten.

WAARDE CREËREN...

Waarde creëren door het kader aan te passen aan specifieke contexten betekent het vertalen in verschillende talen, het aanpassen voor nieuwe doelgroepen, het gebruiken ter ondersteuning van empirisch onderbouwde praktijken, en het gebruiken om bestaande kaders voor vaardigheden en aanwerving op elkaar af te stemmen.

- Zo heeft bijvoorbeeld Habitat Association: My Sister Project's "Local Tastes Food Entrepreneurship" programma (TR) EntreComp gebruikt om waarde te creëren door een "voedselgemeenschap" te ondersteunen voor vrouwelijke ondernemers die in de voedselsector werken met partners uit de openbare, particuliere, en derde sector in Turkije.

BEOORDELEN EN EVALUEREN...

Dit betreft het niveau van ondernemerscompetentie beoordelen en evalueren, bestaande acties of middelen in kaart brengen, lacunes in vaardigheden ontdekken, individuele sterke en zwakke punten identificeren, en reflecteren op of evalueren van het leren, met behulp van EntreComp om het leren zelf te beoordelen en om progressie aan te tonen.

- Innogate to Europe (ES), een bedrijfsondersteunende organisatie die innovatie en groei op Europees en internationaal niveau bevordert, integreert EntreComp in al haar activiteiten. Innogate gebruikt EntreComp bijvoorbeeld als onderdeel van haar werk op het gebied van de ontwikkeling van vaardigheden, om bedrijven en individuen in staat te stellen na te denken over hun competenties op het gebied van ondernemerschap en die te beoordelen, en om leer- en ontwikkelingsplannen op te stellen.

IMPLEMENTEREN...

Dit gaat over het uitvoeren van ondernemingsideeën en -projecten door ondernemerschapsonderwijs of praktische ondernemerservaringen te ontwerpen, vaardigheidsontwikkeling en loopbaantrajecten of starterstrajecten uit te stippelen, EntreComp in te bedden of aan andere sleutelcompetenties te koppelen, bestaande ondersteuningsinitiatieven voor starters op te zetten of te verbeteren, en ondernemersorganisaties met EntreComp te ontwikkelen.

- EntreComp is op grote schaal gebruikt om leer- en ondersteuningsactiviteiten uit te voeren door de hierboven genoemde organisaties en nog veel meer. Het Europees Centrum voor vrouwen in de technologie (ECWT) (NO), is een ander voorbeeld. Al het werk van ECWT wordt geschraagd door de sleutelcompetenties voor levenslang leren, waaronder EntreComp de basis heeft gelegd voor het ontwerp, de ontwikkeling en de uitvoering van het project "Wij zijn vrouwen, wij zijn dromers" dat vrouwen heeft gesteund om zowel digitale als ondernemersvaardigheden op te bouwen.

ERKENNEN...

Bedoeld om ondernemersvaardigheden en de ontwikkeling daarvan te erkennen, om beroepscompetenties vast te stellen, of om het effect van programma's of activiteiten aan te tonen.

- Specifieke voorbeelden zijn het gebruik van EntreComp in mentorsessies met ondernemers om hen te helpen hun eigen competentiegebieden te identificeren (bv. het gebruik van Flashcards door het WO bij het werken met beginnende onderzoekers of de aanpak van Innogate om ondernemers met mentoring te steunen). Openlijk beschikbare digitale instrumenten, zoals <https://yoop.fi/> en <https://myentrecomponline.com>, bieden ook hulpmiddelen die gebruikt kunnen worden om de vooruitgang te identificeren en in kaart te brengen.

MEER VOORBEELDEN
Hieronder vindt u meer informatie over de bovengenoemde voorbeelden, die voorbeelden zijn van EntreComp in actie. Meer voorbeelden van activiteiten ter bevordering van het ondernemerschap van vrouwen zijn opgenomen om inspiratie te bieden voor verdere op competenties gebaseerde en op waardecreatie voor anderen gerichte benaderingen van de ondersteuning van het ondernemerschap van vrouwen.

ENTRECOMP COMPETENTIEKADER

Het EntreComp-kader dat in dit stelt een gedeelde definitie voor van ondernemerschap als een competentie, met als doel een consensus te bereiken tussen alle belanghebbenden en een brug te slaan tussen de werelden van onderwijs en werk. Ontwikkeld via een gemengde aanpak, is het EntreComp kader een referentie de voor elk initiatief dat de ondernemingszin van Europese burgers wil bevorderen. Het bestaat uit 3 samenhangende en onderling verbonden competentiegebieden: "Ideeën en kansen", "Middelen" en "Actie".

Bacigalupo M, Kampylis P, Punie Y and Van Den Brande L. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. EUR 27939 EN. (Luxembourg): Publications Office of the European Union; 2016. JRC101581

 <http://doi.org/10.2791/160811>

Voorbeelden

ENTRECOMP AAN HET WERK

The Women's Organisation

i <https://www.thewomensorganisation.org.uk/>

EntreComp Flashcards, WO & Enterprise Evolution.

i <http://enterpriseevolution.org.uk/> & <https://thewomensorganisation.org.uk/>

Habitat Association: My Sister Project

i <https://kizkardesim.net/>

European Centre for Women in Technology (ECWT)

i <http://www.ecwt.eu/en/home>

Innagate to Europe (INNOGATE)

i <https://www.innogateto europe.eu>

Mentoring, INNOGATE

i www.innogateto europe.eu

ANDERE VOORBEELDEN

Peer Learning Women's Entrepreneurship Project

i <http://ee-hub.eu/peer-learning/women-entrepreneurship.html>

WEgate

i <https://wagate.eu/>

Monaliiku

i <https://www.monaliiku.fi/>

WeRIn Project

i <https://werinproject.eu/>

Womenpreneur Initiative

i <https://womenpreneur-initiative.com/>

EnterprisinGirls

i <https://enterprisinggirls.it/>

Mediterranean Institute of Gender Studies

i <https://medinstgenderstudies.org/>

Escuela de Negocios – EOI Escuela de
Organización Industrial

i <https://www.eoi.es/>

The Italian Chamber of Commerce for Spain

i <https://www.italcamara-es.com/>

National Agency for Women Start-ups Activities and Services Germany (bga)

 <https://www.existenzgruenderinnen.de/EN/> (engels); [duits](#)

EAF Berlin

 <https://www.eaf-berlin.de/>

MAYORESS: Promoting women in local leadership

 <https://www.eaf-berlin.de/projekt/buergermeisterinnen-frauen-in-der-politik/>

Helene Weber Kolleg

 <https://www.eaf-berlin.de/en/project/women-in-politics/>

The Reykjavík Tool Library (Munasafn Reykjavíkur)

 <https://www.reykjaviktoollibrary.org/>

www.entrecomp360.eu

EntreComp 360 is een project van:

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

BANTANI
EDUCATION

